

PhD-értekezés tézisei

Földtudományok Doktori Iskola

Az ütközőállamok elmélete és gyakorlata kiemelt tekintettel Ukrajnára

Andrékó Gábor

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM

Természettudományi Kar

Földrajzi és Földtudományi Intézet

Pécs, 2024

A doktori iskola neve, címe:	Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földtudományok Doktori Iskola 7624 Pécs, Ifjúság útja 6.
A doktori iskola vezetője:	Prof. Dr. Geresdi István DSc. egyetemi tanár PTE TTK Földrajzi és Földtudományi Intézet Földtani és Meteorológiai Tanszék
A doktori program neve:	Geopolitika, geoökonómia és politikai földrajz közép-európai perspektívából
A doktori témacsoport vezetője:	Prof. Dr. Pap Norbert DSc. egyetemi tanár PTE TTK Földrajzi és Földtudományi Intézet Politikai Földrajzi, Fejlődési és Regionális Tanulmányok Tanszéke
Témavezetők:	Prof. Dr. Szilágyi István az MTA doktora, ny. egyetemi tanár Pécsi Tudományegyetem Dr. Bernek Ágnes, PhD tudományos főmunkatárs, BME Közgazdaságtan Tanszék

1. Bevezetés

A regionális hatalmak nagyhatalmi törekvései az egypólusú világrendet új, többpólusú világrenddel kívánják felváltani, ami a befolyási övezetek újra rendeződésével, s egyúttal az ütközőzónák ki- és átalakulásának lehetőségével is jár.

Napjainkban háború zajlik Ukrajnában, amely állam eddig az orosz és a nyugati erőközpontok közötti ütközőtérben ütközőállamként létezett, de az energiahordozók és a kelet-nyugati áruszállítás területén áthaladó forgalma miatt elméletileg tranzitországgként esélyes lehetne a hidállami szerep kialakítására is. Az ukrán ütközőállam helyzetének vizsgálata magyar szempontból két okból is fontos. Egyrészt Ukrajna hazánk keleti szomszédjaként befolyással van a mindenkori magyar kereskedelemre, politikára és a Kárpátalján élő magyar kisebbség helyzetére. Másrészt Magyarország geopolitikai értelemben Ukrajnához hasonlóan a kelet-közép-európai ütközőtérben, két erőközpont határán található, és az ütközőállami vagy a hidállami szerep közötti lehetséges átmenetének törvényszerűségeit az ukrán helyzet alapján definiálni lehet.

2. Célkitűzések

Az értekezés célja az ütközőtér vizsgálata annak érdekében, hogy a törvényszerűségek beazonosításával kimutathatóvá váljanak az általános érvényű szabályok és viselkedési minták. E vizsgálat keretében a disszertáció célja feltárni azt, hogy az ütközőzónában lévő és ütközőállami szerepbe kényszerült kis állam háborús konfliktus esetén csupán eszköz a nagyhatalmak közötti nézeteltérésben, és valójában az ütközőzónában zajló katonai konfliktusok mögött a nagyhatalmak érdekérvényesítő törekvései állnak, ezért proxyháború zajlik.

Az értekezés első kutatási kérdése annak vizsgálata, hogy az ütközőállamok és az ütközőtérségek milyen jellemzőkkel rendelkeznek – olyan földrajzi területek, amelyek vagy ásványkincsekben bővelkednek, vagy jelentős területet elfoglaló termőföldjük és nagy víztartalékuk van, vagy tranzitok a kereskedelem vagy/és a katonai felvonulási útvonal szempontjából. A kutatás egyik célja annak megállapítása, hogy az ütközőtérségek felsorolt jellemzőinek mekkora hatása van arra, hogy az ütközőállam egy nagyhatalmak közötti konfliktus rendeződése után visszatérjen a nyugalmi helyzetébe és politikai szempontból semlegessé váljon, gazdasági szempontból pedig fejlődő pályára álljon?

Ehhez kapcsolódóan a disszertáció második kutatási kérdése feltárni azt, hogy az ütközőzónában lévő és ütközőállami szerepbe kényszerült kis állam

háborús konfliktus esetén csupán eszköz-e a nagyhatalmak közötti nézeteltérésben, és hogy valójában az ütközőzónában zajló katonai konfliktusok mögött a nagyhatalmak állnak, ami minden esetben proxyháborút jelent.

Az összefüggések átláthatósága érdekében a disszertáció harmadik kutatási kérdése annak vizsgálata, hogy Ukrajna azért bír-e rendszerszinten stratégiai jelentőséggel, mert a szuperhatalom USA és a nagyhatalom Oroszország közötti ütközőállami státusának módosulása, átalakulása a geopolitikai viszonyokat rendszerszinten változtatja meg. A disszertáció célja Ukrajna példáján megállapítani azt, hogy ilyen esetben a nagyhatalmak közötti békés rendezésnek van-e bármilyen esélye.

Ehhez a problémakörhöz kapcsolódik a negyedik kutatási kérdés. A jelenleg nagy anyagi és emberveszteségekkel járó orosz-ukrán háború látszólag összeegyeztethetetlen Samuel P. Huntington megállapításával, amely szerint a rokon nemzetek nem vívnak egymással egymás kipusztítására irányuló háborút, így a 2022. február 24-én elkezdődött orosz-ukrán konfliktus paradoxonnak tűnik. A disszertáció kutatási kérdései közé tartozik ezért az is, hogy ezt az ellentmondást az ukrán példán keresztül feloldja.

A disszertáció ötödik kutatási kérdése a nemzetközi jog és a nemzetközi szervezetek szerepének vizsgálatához fűződik. Az ütközőzónákra vonatkozó szakirodalmi elmélet szerint a shutterbeltben található államok szempontjából az érdekvényesítés alapvető eszköze a nemzetközi szervezetekkel és a többi kishatalommal való szorosabb együttműködés lehet, amelynek segítségével nagyobb eséllyel érvényesíthetik érdekeiket, mint egyedül. Az értekezés ezért kiemelt figyelmet fordít a geopolitikai szempontból hazánkkal egy ütközőzónában lévő és szomszédos Ukrajna és Oroszország közötti katonai konfliktus esetleges hatásaira.

A kutatási kérdésekből következően a disszertáció négy hipotézist állított fel:

Első hipotézis: Egy kis állam ásványkincs készletének szerény mértéke, vagy éppen hiánya esetén is kerülhet a nagyhatalmak érdeklődésének középpontjába és ennek következtében ütközőállami szerepbe, ha létrejön egy szupertranszit állapot. (Szupertranszit állapot: ha a földrajzi és egy adott időszakban uralkodó geopolitikai helyzet együttes hatása miatt a kis állam az ütközőtér olyan megkerülhetetlen mikro szintjévé válik, amelynek jelentősége a térség ásványkincs készletének értékével azonos, és a területe feletti befolyás megszerzése egyben az egész ütközőtér feletti ellenőrzést is biztosíthatja.)

Második hipotézis: A proxyháborúk kialakulásához nem elegendő, hogy az ütközőtérben egymással háborút vívó kis államokat a nagyhatalmak támogadják, hanem ahhoz kettő vagy több nagyhatalom vagy szövetség

háborús konfliktusba való egyidejű és aktív bekapcsolódása szükséges úgy, hogy az egyik hadviselő félként, a másik támogatóként jelenik meg.

Harmadik hipotézis: A nagyhatalom a határainál húzódo ütközőzónában kialakult politikai és katonai konfliktushelyzetet saját magára nézve biztonsági kockázatként kezeli, magát létében fenyegetve érzi, ezért önvédelemre hivatkozva a végsőkig folytatja a „preventív” háborút.

Negyedik hipotézis: Egy olyan ütközőzónában, ahol a rivalizálás hard power eszközök alkalmazásában fejeződik ki, az ütközőállami szerepben lévő kis államoknak legkorábban a konfliktus lezárultával nyíltak esélyük hídállami szerepre váltani, ha egyébként a külső és belső feltételeik is adottak.

3. Kutatási módszerek

A kutatás primer és szekunder forrásokból épített információs bázisainak elemzése a geopolitika modern módszereinek alkalmazásával történt. (1. ábra)

1. ábra - Kutatási források és módszerek

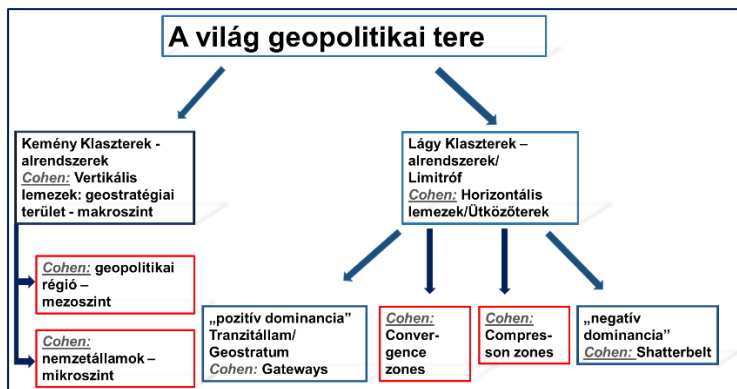
Forrás: Saját készítésű ábra.

Az elsődleges források a hivatalos kormányzati tájékoztatók és a statisztikai adatárak voltak, illetve az összegyűjtött ismeretek rendszerzésében segítettek a saját közvetlen tapasztalataim is, amelyeket a külszolgálataim alatt Kijevben, Pekingben, Moszkvában diplomataként, majd Szabadkán konzulként, illetve a közszolgálatban eltöltött több mint 30 év alatt szereztem.

A disszertáció másodlagos forrásait a kapcsolódó szakirodalmak elemzése és az ütközőzónák jellemzőinek feltárására irányuló kutatások feldolgozása jelentették.

A felépített adatbázisokat az 1. ábrán látható módszerekkel elemeztem. A kutatási célok teljesítéséhez módszeresen alkalmaztam a nagyhatalmak és ütköző terek Saul Bernard Cohen által felvázolt strukturáját, amelyet összevettem az orosz elméletekkel. (2. ábra)

2. ábra – A nyugati és az orosz geopolitikai elméletek összehasonlítása

Forrás: Saját készítésű ábra.

4. Az eredmények összefoglalása

Első hipotézis

A hipotézist az értekezés négy ütközőtér ség hat ütközőállamának (Ukrajna, Koszovó, Szíria, Afganisztán, Azerbajdzsán és Örményország) komplex vizsgálatával, Szíria konkrét példáján levezetve igazolta. (3. ábra)

Az értekezés pontosította a kis állam disszertációban alkalmazott geopolitikai definícióját: olyan állam, amely valamely horizontális lemez szerves része, a környezetére és általában véve a világ geopolitikai terére gyakorolt befolyása nem teszi lehetővé az önálló érdekérvényesítést, alkategóriája pedig az ütközőtérben a nagyhatalmak által ütközőállami szerepbe kényszerített hatalom, amelynek kis hatalmi státusa a rivális hatalmak közötti vita lezárásáig biztosan fennmarad.

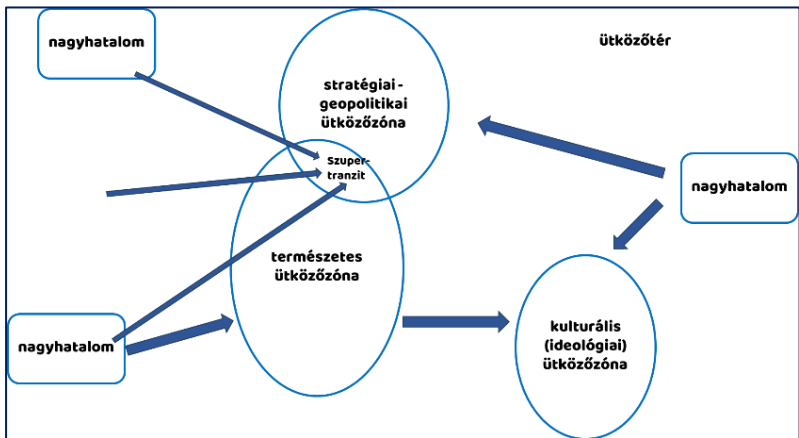
Az ütközőállamok jellegzeteségeivel kapcsolatos kutatási eredmények alapján a tézis általános formában az alábbiak szerint fogalmazható meg. A kis államokkal kapcsolatban előfordul, hogy az ásványkincs készletük szerény volumenét kiváltja a különleges földrajzi és egyben geopolitikai értelemben vett tranzitulajdonságuk, amely miatt a térség megkerülhetetlen kereskedelmi vagy szállítási útvonalává válnak.

3. ábra – A disszertációban vizsgált ütközőtérségek és ütközőállamok

Forrás: Saját szerkesztésű térkép

4. ábra – A mesterséges ütközőzónák kialakulásának folyamata

Forrás: Saját készítésű ábra.

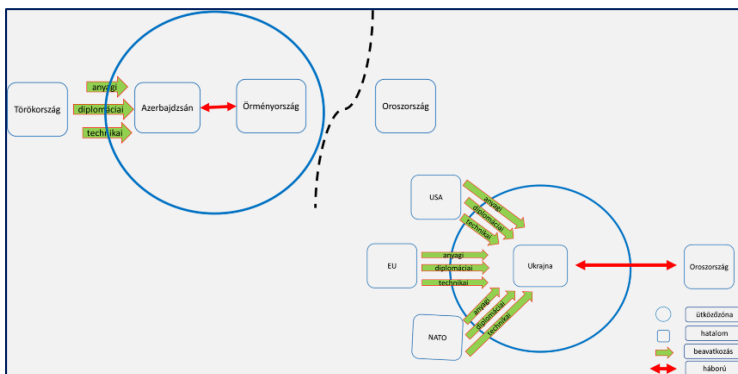
A tranzitzerep lényege ebben az esetben az, hogy a térség ásványkincsei a kis állam megkerülésével rentábilisan nem kapcsolhatók be a világgazdaság és a világkereskedelem forgásába, ezért a kis hatalom tranzit tulajdonságának értéke azonossá válik a térség ásványkincs vagyonának értékével.

Ennek megfelelően, alapesetben a tranzit tulajdonság és az ásványkincs vagyon két különböző jellemző, de a földrajzi adottságok létrehozhatnak egy „szupertranzit” tulajdonságot is, amely azonban a politikai változások és a tudományos-technológiai fejlődés következtében lassú folyamat eredményeként módosulhat. A szupertranzit zóna kialakulása egyúttal pontosította a mesterséges ütközőzónák kialakulásának eddigi folyamatát, amely a 4. ábrán látható módon modellezhető.

Második hipotézis

A konkrét példát két egymástól különálló horizontális lemezen (ütközőtérben) zajló konfliktus szolgáltatja. (5. ábra)

5. ábra – Proxyháború – az azeri-örmény és az orosz-ukrán háború

Forrás: Saját készítésű ábra

Az alapesetet a disszertáció fókuszában lévő Ukrajna adta, amelynek katonai konfliktusa Oroszországgal, a kelet-közép-európai ütközőtérre befolyással bíró egyik nagyhatalommal, az értekezés kutatási időszakában vált aktuális példává. A vizsgálat kontroll példaként a Transzkaukázusban Azerbajdzsán és Hegyi-Karabah Köztársaság – Örményország háborúját dolgozta fel. Az összehasonlítás relevanciáját az biztosította, hogy egyrészt mindkét horizontális lemez a nyugati és az orosz geopolitikai elemzők szerint is ütközőzóna (vagy másként „negatív dominanciájú” limitróf), másrészt az ütközőzónák a Nagy Limitróf részei, harmadrészt mindkét konfliktusban kis- és nagyhatalmak is aktívan részt vesznek.

A második hipotézist a disszertáció eredményei igazolták, amelyek szerint egy katonai konfliktus proxyháborúvá minősítésének feltétele, hogy minimum két regionális hatalom vagy szövetség egyidejű és aktív katonai fellépése jellemezze egy olyan ütközőzónában, amelyben a zónára befolyással rendelkező hatalmak közötti geopolitikai egyensúly megbomlik.

Harmadik hipotézis

Az orosz-ukrán háború egy olyan proxyháború, amely az Oroszország által elméleti síkon megteremtett Nagy Limitróf nyugati részén zajlik egy olyan ütközőállamban, amelynek feladata orosz szempontból éppen az lenne, hogy távol tartsa a közvetlen (nyílt és proxy-) háború lehetőségét más nagyhatalmakkal. Ukrajna stratégiai jelentősége abban jut kifejezésre, hogy ütközőállamként az egyensúlyi szerepe orosz szempontból a nyugatorientáltság miatt megváltozott, ami a geopolitikai viszonyokat rendszerszinten alakította át a szuperhatalom USA és a nagyhatalom Oroszország között.

6. ábra – A Nagy Limitróf és az orosz hard- és soft power alkalmazás területei. Forrás: Saját készítésű ábra.

Saját készítésű ábra az alábbi forrás felhasználásával: <https://fr.maps-russia.com/img/0/urss-vs-russie-carte.jpg>

Az értekezés eredményei azt mutatják, hogy az orosz politikai befolyás a „közel-külföld” tekintetében mindig erős volt és a jelenlegi orosz politikai irányvonalnak is sarkalatos pontja.

A Nagy Limitróf hosszú vonulatában kialakítandó ütközőzónákkal kapcsolatban (lásd 6. ábra) az orosz hatalmi befolyás sosem puhul fel, a rivális nagyhatalmak minden politikai vagy katonai cselekedetére azonnal és élesen reagál, fenyegetettség érzése esetén pedig egyre merevbbé és kompromisszumképtelenebbé válik. Összességében megállapítható, hogy az értekezés a harmadik hipotézist is megerősítette.

Negyedik hipotézis

A hipotézis megválaszolásának kulcsa a külső és belső feltételek meghatározása. A disszertáció eredményei azt mutatják, hogy a háborús konfliktus idejére az ütközőállami szerepben lévő kis államnak szükségszerűen két lehetősége van. Vagy a konfliktus végéig háborús félként ütközőállam marad, vagy még tovább súlyosbítja a helyzetét azzal, hogy a győztesnek vélt nagyhatalom érdekeivel azonosul és végső soron szatellit állammá válik. Ebből a minőségéből azonban csak a konfliktus rendeződése után nyílhat lehetősége kitörni.

A háborús veszteségeket elszenvedő Ukrajna önerőből nem képes a konfliktus lezárása után azonnal hídállami szerepre váltani, mert a belső és külső feltételei nem adóttak. A hipotézis Ukrajna esetében nem bizonyította be, hogy a háborús konfliktus megszűnése esetén hídállami szerepet vehetne fel, ugyanakkor csak elméleti lehetőségként határozta meg a külső és belső feltételek melletti átalakulást, mivel a vizsgált folyamatok, történések és események a disszertáció megírása időpontjában még nem zárultak le. Ezért az értekezésben megfogalmazott hipotézist csak részben sikerült bizonyítani. A téma további jövőbeni kutatásokat igényel.

5. További kutatási irányok

Az értekezés eredményeiből következnek további kutatási irányok, amelyek során vizsgálatra érdemes például, hogy az olyan együttműködések, mint a V-4-ek és a Három Tenger Kezdeményezés sikeresek lehetnek-e, ha olyan államok is tagjai, amelyek kifejezetten ütközőzónában találhatóak és önmagukban is egyértelműen ütközőállamok. További kutatási kérdés lehet az is, hogy nagyobb eséllyel lehet-e hídállammá, kapurégióvá válni egy olyan együttműködés keretében, amelyben egyáltalán nincsenek ütközőállamok, mint például a „slavkovi háromszög”, amelyet Magyarországgal, Szlovéniával és Horvátországgal kibővítve gazdasági-kereskedelmi szempontból húzó régióvá lehetne változtatni.

Az értekezés kutatásai és az adatbázisok elemzése azt mutatja, hogy az ütközőállamok politikai vagy gazdasági érdekeinek érvényre juttatása céljából fontos befolyásoló eszköz a más kis államokkal vagy nemzetközi szervezetekkel kialakított külpolitikai és külgazdasági kapcsolat. A többi kis hatalommal való szorosabb együttműködés segítségével nagyobb eséllyel érvényesíthetik érdekeiket, mint egyedül. Fentieknek megfelelően az értekezés eredményeire épülve további kutatási kérdésként jelenik meg a nemzetközi jog szerepének és a nemzetközi szervezetek tekintélyének erősítésére irányuló törekvések figyelemmel kísérése és elemzése, illetve a változást igénylő hatalmak azonosítása, kiemelt figyelmet fordítva a hazánkkal egy ütközőzónában lévő és szomszédos Ukrajna és Oroszország közötti katonai konfliktus esetleges hatásaira.

További kutatás lehet szükséges a negyedik hipotézissel kapcsolatosan is, amely során a fókuszban a hídállamok és a hídtérségek jellemző tulajdonságaira és törvényszerűségeire vonatkozó összefüggések vizsgálata állhat. Az orosz-ukrán háború békés lezárásával olyan történelmi helyzet is kialakulhat, amely a geopolitikai egyensúly beálltával megteremti a kedvező külső feltételt, azaz a nagyhatalmak közötti rivalizálás minőségileg átvált gazdasági versenyre, és ez elvi lehetőséget teremt a hídtérségi szerepre való áttérésre.

A disszertáció alapjául szolgáló publikációk - Közlemények, tanulmányok, könyvrészletek

Andrékó G. 2025: The question of the international isolation of the Russian Federation. - In: Nemzetbiztonsági Szemle, Budapest, 12. évf (megjelenés alatt, befogadva, tervezett megjelenés 2025. január) („B” kategóriás, országos folyóirat)

Andrékó G. 2024: *Oroszország, Ukrajna és Belarusz választási rendszerének, parlamenti és elnökválasztásainak összehasonlító elemzése, 1994-2021. Területi Statisztika*, Budapest, 2024, 64(2), pp. 236-267. (Q2 minősítésű folyóirat)

Andrékó G. 2024: *Introduction: Key Objectives and Main Conclusions of the Volume, in: 2022 A World Ruled by Geopolitics. Facts, Doubts and Trends in an Uncertain World.* - In: Bernek, Ágnes; Andrékó, Gábor; Faust, Anita; Simon, László 2022 *A World Ruled by Geopolitics. Facts, Doubts and Trends in an Uncertain World*, Budapest, Hungary: **Neumann Lapkiadó és Kommunikációs Kft.** 224 p. pp. 12-24.

Andrékó G. 2024: *Russia's Great Power Status and its Perception of World Order (2008-2022)*, in: *2022 A World Ruled by Geopolitics. Facts, Doubts and Trends in an Uncertain World*. - In: Bernek, Ágnes; Andrékó, Gábor; Faust, Anita; Simon, László *2022 A World Ruled by Geopolitics. Facts, Doubts and Trends in an Uncertain World*, Budapest, Hungary: **Neumann Lapkiadó és Kommunikációs Kft.** 224 p. pp. 100-130.

Andrékó G. 2024: *The Impact of Possible Outcomes of the Russia-Ukraine War on the New World Order*, in: *2022 A World Ruled by Geopolitics. Facts, Doubts and Trends in an Uncertain World*. - In: Bernek, Ágnes; Andrékó, Gábor; Faust, Anita; Simon, László *2022 A World Ruled by Geopolitics. Facts, Doubts and Trends in an Uncertain World*, Budapest, Hungary: **Neumann Lapkiadó és Kommunikációs Kft.** 224 p. pp. 200-209.

Andrékó G. 2023: *A területi diplomáciai hálózatok orosz nézőpontból*. – In: Bernek, Ágnes; Andrékó, Gábor; Faust, Anita; Simon, László *Hálózati diplomácia – a területi hálózatok fontossága a 21. századi diplomáciai kapcsolatokban*, **Eurázsia Szemle**, III. évf 4. sz. pp. 9-33. („D” kategóriás, országos folyóirat)

Andrékó G. 2023: *Az orosz-ukrán háború lehetséges kimeneteleinek hatása az új világrendre*, in: *2022 A geopolitika által uralt világ*. - In: Bernek, Ágnes; Andrékó, Gábor; Faust, Anita; Simon, László *2022 A geopolitika által uralt világ*, Budapest, Magyarország: **Neumann Lapkiadó és Kommunikációs Kft.** 192 p.

Andrékó G. 2023: *Oroszország nagyhatalmi státusza és világrend felfogása*, in: *2022 A geopolitika által uralt világ*. - In: Bernek, Ágnes; Andrékó, Gábor; Faust, Anita; Simon, László *2022 A geopolitika által uralt világ*, Budapest, Magyarország: **Neumann Lapkiadó és Kommunikációs Kft.** 192 p. pp. 164-176.

Andrékó G. 2023: *A koszovói válság kiújulása napjainkban*. - **Eurázsia Központ, Elemzések**, Budapest, 2023/37.

Andrékó G. 2023: *Oroszország helyzete a Wagner-lázadás után*. - **Eurázsia Központ, Elemzések**, Budapest 2023/36

Andrékó G. 2023: *A „visszafordíthatatlansági mutató” – a Krim integrációs folyamata kapcsán*. - **Eurázsia Központ, Elemzések**, Budapest 2023/2

Andrékó G. 2022: *Az orosz külpolitika főbb jellemzői a posztszovjet időben 2008-2022 között*. - **Eurázsia Központ, Elemzések**, Budapest 2022/40.

Andrékó G. 2022: *Az orosz világrend felfogás*. - **Eurázsia Központ, Elemzések**, Budapest 2022/24

Andrékó G. 2022: *Az orosz nagyhatalmi szerep támogatása hard és soft power eszközökkel 2008 és 2022 között.* - In. **Nemzetbiztonsági Szemle**, Budapest, 10. évf 2.sz. pp. 3-23. („B” kategóriás, országos folyóirat)

Andrékó G. 2022: *Oroszország háborúja Ukrajnában – orosz érvek és orosz célok.* - **Eurázsia Központ, Elemzések**, Budapest 2022/12.

Andrékó G. 2022: *A Krim-félsziget annektálásának orosz költségei és a folyamat visszafordíthatóságának kérdése.* – In. **Külügyi Szemle**, Budapest, 21, pp. 142-175. („A” kategóriás, országos folyóirat)

Andrékó G. 2022: *A Krim-félsziget és Oroszország egyesülésének visszafordíthatatlansági mutatója.* - In: **MH Transzformációs Parancsnokság**, Honvéd Tudományos Kutatóhely (szerk.) *A biztonsági könyvezet változásai*, Budapest, Magyarország: Zrínyi Kiadó. 245 p. pp. 171-184.

Andrékó G. 2021: *A kelet-közép-európai térséget befolyásoló geopolitikai hatások.* - **Felderítő Szemle**, 20. évf 4. sz., Budapest pp. 5-29. („A” kategóriás, országos folyóirat)

Andrékó G. (2021). *A TIBEK – mint fúziós információs központ – centripetális hatása a magyar kormányzati döntésekre, különös tekintettel az értékelés és a tájékoztatás szerepére.* – In. **Nemzetbiztonsági Szemle**, 9. évf 2. sz. Budapest pp. 29-43. („B” kategóriás, országos folyóirat)

Andrékó G. 2020: *A 2015-ös migrációs mozgás második fázisa és hatása a vajdasági magyar közösségre.* – In. **Felderítő Szemle**, 19. évf 4. sz. Budapest pp. 102-149. („A” kategóriás, országos folyóirat)

Andrékó G. 2020: *Az etnikai és a vallási tényezők centrifugális hatása a szerb- és az ukrán államra.* – In. **Felderítő Szemle**, 19. évf 3. sz. Budapest pp. 127-147. („A” kategóriás, országos folyóirat)